

Język polski czy obcy?

... czyli dlaczego polska interpunkcja
jest łatwa

Krzysztof Goczyła

Motywacja

- Właściwa interpunkcja bardzo korzystnie wpływa na jakość tekstów pisanych.
- Wśród użytkowników języka polskiego pokutuje kilka uporczywych błędów, które łatwo wyeliminować - wystarczy przestrzeganie kilku prostych zasad.
- Polska interpunkcja jest łatwa, bo jest *logiczna*.

Przecinki – gdzie???

**Kluczem do sukcesu
(czyli właściwie postawionych przecinków)
jest:**

analiza składniowa zdania

(rozbiór gramatyczny)

Od czego zacząć?

Krok pierwszy (najważniejszy):

Zdanie **proste** czy **złożone**?

Zdania proste

Co to jest *zdanie proste*?

Jest to **zdanie z jednym orzeczeniem**.

Co to jest *orzeczenie*?

Orzeczeniem w zdaniu jest zazwyczaj **czasownik**.

Przykłady zdań prostych

Student **nie zaliczył** egzaminu.

To równanie **nie ma** rozwiązania.

Dlaczego tego **nie zrobiono**?

Jak to **zrobić**?

Mały piesek **szedł** skalistą ścieżką.

Przecinki w zdaniach prostych

Mały, kudłaty piesek szedł wąską, wyboistą ścieżką.

Mały, kudłaty piesek szedł wąską i wyboistą ścieżką.

i lub ani

oraz albo bądź ni

Przecinki w zdaniach prostych

Piesek, mały i kudłaty, szedł wąską, wyboistą ścieżką.

Prezes firmy „Kontra” Jan Nowak wygłosił przemówienie.

Jan Nowak, prezes firmy „Kontra”, wygłosił przemówienie.

**Jan Nowak, prezes firmy „Kontra”, wygłosił przemówienie
w Gdańsku, w Dworze Artusa.**

**W Gdańsku, w Dworze Artusa, wygłosił przemówienie
Jan Nowak, prezes firmy „Kontra” .**

Przecinki w zdaniach prostych

Przemówienie było ciekawe i niedługie.

Przemówienie było i ciekawe, i niedługie.

Przemówienie było zarówno ciekawe, jak i niedługie.

Wykład nie był ciekawy ani pouczający.

Wykład nie był ni ciekawy, ni pouczający.

**Na egzaminie student musi mieć legitymację lub dowód osobisty,
lub inny dokument ze zdjęciem.**

Przecinki w zdaniach prostych

Przemówienie było ciekawe, **ale** za długie.

Sportowiec był krępy, **lecz** zwinny.

Student był utalentowany, **choć** leniwy.

Przecinki w zdaniach prostych

Był lepiej przygotowany do zaliczenia **niż** jego kolega.

Sportowiec był zwinny **jak** jaszczurka.

Zgłosił się do wykładowcy **jako** starosta grupy.

Ale:

Student zaliczył wykład, **jak również** projekt.

Student, **jako** starosta grupy, zgłosił się do wykładowcy.

Przecinki w zdaniach prostych

Po zaliczeniu egzaminu ~~student~~ poszedł na piwo.

W czasie pracy nad projektem ~~student~~ zapadł w głęboki sen.

W czasie pracy nad projektem, około północy,
student zapadł w głęboki sen.

Przecinki w zdaniach prostych

1. Przecinkami oddzielamy człony równorzędne, chyba że są połączone spójnikami typu *i*, *lub*, *ani* (chyba że te ostatnie są powtórzone).
2. Nie stawiamy przecinków przed spójnikami typu *jak*, *niż*, *jako*.
3. Przed innymi spójnikami stawiamy przecinek.
4. Człony wtrącone oddzielamy z obu stron przecinkami.

Zdania złożone

Co to jest *zdanie złożone*?

Jest to **zdanie z kilkoma orzeczeniami.**

inaczej:

Jest to **zdanie złożone z kilku zdań prostych.**

Jest to pewne uproszczenie!

Zdania złożone współrzędnie

Student przyszedł na zaliczenie i podał wykładowcy indeks.

Student przyszedł na zaliczenie, ale nie był przygotowany i nie zdał.

Zdania złożone współrzędnie

**Ten student pracował już w tym projekcie
i zna i technologię i środowisko.**

Zdanie złożone z dwóch zdań współrzędnych:

Ten student pracował już w tym projekcie ← *1. zdanie*

zna i technologię i środowisko ← *2. zdanie*

**Ten student pracował już w tym projekcie
i zna i technologię, i środowisko.**

Zdania złożone współrzędnie

Życie jest teatrem aktorami ludzie.

(Szekspir)

Zdanie złożone z dwóch zdań współrzędnych:

Życie jest teatrem ← *1. zdanie*

aktorami ludzie ← *2. zdanie, z orzeczeniem domyślnym*

Życie jest teatrem, aktorami ludzie.

Zdania złożone współrzędnie

Przed zażyciem leku zapoznaj się z treścią ulotki lub z opisem na opakowaniu lub skonsultuj się z farmaceutą.

Zdanie złożone z dwóch zdań współrzędnych:

Przed zażyciem leku zapoznaj się z treścią ulotki ← 1. zdanie
lub z opisem na opakowaniu

skonsultuj się z farmaceutą ← 2. zdanie

Przed zażyciem leku zapoznaj się z treścią ulotki lub z opisem na opakowaniu lub skonsultuj się z farmaceutą.

Zdania główne i podrzędne

Wykładowca nie powiedział, czy jutro będzie kolokwium.

Wykładowca powiedział, że jutro będzie kolokwium.

Do pokoju dziekana wszedł student, który popełnił wykroczenie.

Do pokoju dziekana wszedł student, przeciwko któremu toczy się postępowanie dyscyplinarne.

Zdania główne i podrzędne

Wykładowca powiedział, że jutro będzie kolokwium.

Wykładowca powiedział, że jutro będzie kolokwium, chyba że zachoruje.

Wykładowca powiedział, że jutro będzie kolokwium ~~chyba, że~~ zachoruje.

Wykładowca powiedział, że jutro będzie kolokwium, ~~chyba, że~~ zachoruje.

Zdania główne i podrzędne

Student nie zaliczył przedmiotu mimo że bardzo się starał.

Student nie zaliczył przedmiotu, mimo że bardzo się starał.

Student nie zaliczył przedmiotu ~~mimo, że~~ bardzo się starał.

Student nie zaliczył przedmiotu, ~~mimo, że~~ bardzo się starał.

Zdania główne i podrzędne

Gdy inni się uczyli, on się bawił w klubie.

On się bawił w klubie, **podczas gdy** inni się uczyli

On się bawił w klubie ~~podczas, gdy~~ inni się uczyli

Zdania główne i podrzędne

Lepiej nie idź na ten egzamin zwłaszcza że jesteś nieprzygotowany.

Lepiej nie idź na ten egzamin, **zwłaszcza że** jesteś nieprzygotowany.

Lepiej nie idź na ten egzamin ~~zwłaszcza, że~~ jesteś nieprzygotowany.

Jako że...

~~Jako, że...~~

Zdania główne i podrzędne

Student który przyszedł na zaliczenie podał wykładowcy indeks.

Student, który przyszedł na zaliczenie, podał wykładowcy indeks.

Zdania główne i podrzędne

Dalszej analizie poddajemy tę zmienną dla której parametr X przyjął wartość najmniejszą lub przekroczył ustalony próg.

Zdanie główne:

Dalszej analizie poddajemy tę zmienną

Zdanie podrzędne: złożone z dwóch zdań współrzędnych!

**dla której parametr X przyjął wartość najmniejszą
lub przekroczył ustalony próg**

Dalszej analizie poddajemy tę zmienną, dla której parametr X przyjął wartość najmniejszą lub przekroczył ustalony próg.

Zdania główne i podrzędne

Dalszej analizie poddajemy tę zmienną dla której parametr X przyjął wartość najmniejszą lub kończymy analizę.

Zdanie główne (złożone):

Dalszej analizie poddajemy tę zmienną lub kończymy analizę

Zdanie podrzędne:

dla której parametr X przyjął wartość najmniejszą

Dalszej analizie poddajemy tę zmienną, dla której parametr X przyjął wartość najmniejszą, lub kończymy analizę.

Zdania główne i podrzędne

Aby zaliczyć przedmiot student musiał przedstawić projekt z którym zalegał.

Zdanie główne:

student musiał przedstawić projekt

Zdania podrzędne:

Aby zaliczyć przedmiot

z którym zalegał

**Aby zaliczyć przedmiot, student musiał przedstawić projekt,
z którym zalegał.**

Zdania główne i podrzędne

Student podał profesorowi indeks i żeby nie przeszkadzać wyszedł z pokoju.

Student podał profesorowi indeks i żeby nie przeszkadzać, wyszedł z pokoju.

Student podał profesorowi indeks i, żeby nie przeszkadzać, wyszedł z pokoju.

Zawodnik zrzucił czapkę po to żeby biec szybciej.

Zawodnik zrzucił czapkę po to, żeby biec szybciej.

Zdania główne i podrzędne

Student przedstawił projekt z którym zalegał i podał asystentowi indeks.

Zdanie główne (złożone):

Student przedstawił projekt i podał asystentowi indeks.

Zdanie podrzędne:

↓
z którym zalegał

Student przedstawił projekt, z którym zalegał, i podał asystentowi indeks.

Równoważniki zdań

**Wyrazy lub grupy wyrazów bez orzeczenia,
wyrażające te same treści, co zdanie.**

Piękna dziś pogoda.

Kto tam?

Najgorsze już za mną.

Reklamacje tylko z paragonem.

Uwaga!

Zdania złożone z równoważnikami zdań

Najgorsze co mogło się zdarzyć już za mną.

Zdanie podrzędne:

co mogło się zdarzyć

Najgorsze, co mogło się zdarzyć, już za mną.

Uwaga, przejścia nie ma!

Widać, jak się uczycie.

Imiesłowne równoważniki zdań

Równoważniki zdań z imiesłowami nieodmiennymi.

robiąc
pisząc
idąc
mówiąc
...

zrobiwszy
napisawszy
przyszedłszy
powiedziawszy
...

Równoważniki zdań

Przywitawszy się student przedstawił projekt z którym zalegał.

Zdanie główne:

student przedstawił projekt.

Zdanie podrzędne:

z którym zalegał

Równoważnik zdania:

Przywitawszy się

Przywitawszy się, student przedstawił projekt, z którym zalegał.

Równoważniki zdań

Student uśmiechając się do profesora podał mu indeks.

Student, uśmiechając się do profesora, podał mu indeks.

Student położył na stole indeks uśmiechając się kpiąco i wyszedł z pokoju.

Student położył na stole indeks, uśmiechając się kpiąco, i wyszedł z pokoju.

Równoważniki zdań

Student położył na stole indeks i uśmiechając się kpiąco wyszedł z pokoju.

Student położył na stole indeks i uśmiechając się kpiąco, wyszedł z pokoju.

Student położył na stole indeks i, uśmiechając się kpiąco, wyszedł z pokoju.

Przecinki w zdaniach złożonych

1. Przecinkami oddzielamy zdania współrzędne, chyba że są połączone spójnikami typu *i*, *lub*, *ani*.
2. Przed innymi spójnikami łączącymi zdania współrzędne stawiamy przecinek.
3. Zdanie podrzędne lub równoważnik zdania oddzielamy od zdania nadrzędnego przecinkiem.
4. Jeśli zdanie podrzędne lub równoważnik zdania są wplecione w zdanie nadrzędne, oddzielamy je od zdania nadrzędnego przecinkami z obu stron.
5. Wszelkie wtrącenia oddzielamy przecinkami z obu stron.

Nie tylko przecinki

**Jasnowłosa mężczyzna ten który był tu wczoraj
okazał się poszukiwanym przez policję przestępcą.**

**Jasnowłosa mężczyzna, ten, który był tu wczoraj,
okazał się poszukiwanym przez policję przestępcą.**

**Jasnowłosa mężczyzna – ten, który był tu wczoraj –
okazał się poszukiwanym przez policję przestępcą.**

Nie tylko przecinki

Student zaliczył egzamin bez kłopotu, co było dużą niespodzianką.

Student zaliczył egzamin bez kłopotu. Było to dużą niespodzianką.

Student zaliczył egzamin bez kłopotu; było to dużą niespodzianką.

Dziękuję za uwagę!

<http://www.eti.pg.gda.pl/katedry/kio/wyklady.html>